

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра інформаційної діяльності та соціальних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Історія та культура України <small>(назва дисципліни)</small>
галузь знань	07 «Управління та адміністрування» <small>(шифр і назва галузі знань)</small>
рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) <small>(назва)</small>
спеціальність	071 «Облік і оподаткування» <small>(шифр і назва)</small>
освітня програма	«Діджитал-облік та консалтинг» <small>(назва)</small>
спеціалізація	 <small>(назва)</small>
вид дисципліни	обов'язкова, циклу загальної підготовки <small>(обов'язкова / вибіркова)</small>

Тернопіль
2024

Робоча програма з навчальної дисципліни «Історія та культура України»
(назва дисципліни)
для студентів факультету економіки та менеджменту
(назва факультету)

Розробник:

доцент кафедри інформаційної діяльності та
соціальних наук,

кандидат історичних наук

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

Оксана ПОТІХА /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні
кафедри інформаційної діяльності та соціальних наук

(назва)

Протокол від « 30 » серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

/ Андрій КРИСЬКОВ /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена НМК
факультету економіки та менеджменту

(назва)

Протокол від «30» серпня 2024 року № 2

Секретар НМК

(підпис)

/ Оксана ПОТІХА /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма погоджена:

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва)

Освітня програма «Діджитал-облік та консалтинг»

(назва)

Завідувач випускової кафедри

(підпис)

/ Сергій СПИВАК /

(ініціали та прізвище)

Гарант освітньої програми

(підпис)

/ Тетяна КОРОЛЮК /

(ініціали та прізвище)

1. Структура навчальної дисципліни

Показник	Всього годин	
	Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів/годин	4/120	4/120
Аудиторні заняття, год.	48	12
Самостійна робота, год.	72	108
Аудиторні заняття:		
- лекції, год.	32	6
- практичні заняття, год.	16	6
Самостійна робота:		
- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	24	6
- опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	16	66
- підготовка та написання есе, доповідей, проєктів	8	-
- підготовка до проведення контрольних заходів (контрольних робіт, тестування, екзамену)	24	36
Екзамен	+	+

Частка годин самостійної роботи студента:

- денна форма навчання – 60 %;
- заочна (дистанційна) форма навчання – 90 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура України» є формування історичної свідомості, в якій поєднуються знання і цілісне уявлення про історичний процес на українських землях, усвідомлення нерозривного зв'язку між минулим і сучасністю та місця України в контексті загальноєвропейської історії; громадянської позиції та відповідальності; вміння вільно й критично мислити. Виховання патріотизму, моральних цінностей, етичних принципів, толерантності та шанобливого ставлення до національних та культурних надбань України.

2.2. Завдання навчальної дисципліни «Історія та культура України».

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів програмних компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

ЗК 05. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 09. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

За результатами вивчення дисципліни студент повинен продемонструвати такі *результати навчання*:

ПР 16. Володіти та застосовувати знання державної та іноземної мови для формування ділових паперів і спілкування у професійній діяльності.

ПР 22. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПР 23. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Лекційні заняття

№	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Тема 1. Теоретичні засади дисципліни «Історія та культура України». Стародавня доба в історії України Предмет, мета і завдання курсу. Періодизація. Історичні джерела та історіографія. Формування людської цивілізації на території України. Перші етнічні та державні утворення. Етногенез слов'ян.	2	0,3
2	Тема 2. Стародавня культура України Сутність поняття культури, її функції та форми. Феномен української культури. Специфічні риси української ментальності. Архаїчна культура та її головні риси. Найдавніші пам'ятки. Мистецтво доби палеоліту на території України. Трипільська культура та її здобутки. Взаємовплив культур (скіфська, антична, слов'янська) на праукраїнських землях. Культура антів.	2	0,3
3	Тема 3. Княжа доба Виникнення і становлення Давньоруської держави. Руська держава за часів перших Рюриковичів. Піднесення та розквіт Київської Русі. Політична роздробленість. Історичне значення Давньоруської держави. Утворення, піднесення й занепад Галицько-Волинського князівства, його роль в історії України.	2	0,4
4	Тема 4. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства Головні ознаки культури періоду Київської Русі. Етнокультурні риси українського середньовіччя. Християнсько-язичницький синкретизм як його світоглядна основа. Особливості релігійного життя. Початок писемності, освіти і наукових знань. Архітектурні пам'ятки. Монументальний живопис, станкові твори та мініатюри. Давньоруська культурна спадщина у східноєвропейському ареалі культурних традицій.	2	0,4
5	Тема 5. Українські землі в умовах іноземної колонізації (середина XIV– перша половина XVII ст.). Польсько-литовська експансія. Боротьба Ливи, Польщі та Угорщини за Галицько-Волинську спадщину. Українські землі у складі Великого князівства Литовського (сер. XIV - сер. XVI ст.). Річ Посполита і становище українських земель (сер. XVI – пер. пол. XVII ст.). Зародження українського козацтва та його роль у суспільно-політичному житті.	2	0,3
6	Тема 6. Українська культура епохи Відродження та	2	0,4

	<p align="center">Реформації (XIV-XVII ст.)</p> <p>Ренесанс в європейській та українській культурі: загальна характеристика, ідейні та естетичні засади. Особливості культурної еволюції України у складі Великого князівства Литовського. Правовий та мовний статус. Писемність, література. Україна у складі Речі Посполитої. Релігійне протистояння. Братський рух: підтримка шкільництва, розвитку української філології, книгописання та книгодрукування. Києво-Могилянська колегія (академія). Церковна культура: перекладна та полемічна література, греко-православне богослужіння. Утвердження бароко в українській архітектурі та мистецтві. Музика відродження та бароко. Козацька культура.</p>		
7	<p align="center">Тема 7. Українська козацька держава</p> <p>Національно-визвольна війна українського народу під проводом Б.Хмельницького. Гетьманщина. Доба Руїни. Політика гетьмана І.Мазепи. Руйнування державних структур Гетьманщини та інтеграція українських земель до складу Російської імперії у XVIII ст. Становище Правобережжя. Поділи Речі Посполитої та їх наслідки для українських земель.</p>	2	0,4
8	<p align="center">Тема 8. Українське культурне життя другої половини XVII–XVIII ст.: епоха Просвітництва</p> <p>Особливості культурного розвитку України другої половини XVII-XVIII ст. Становлення національної свідомості. Особливості релігійного життя. Унікальність культури Запорізького козацтва. Становлення освітньої системи. Українське Просвітництво. Розвиток науки. Діяльність Києво-Могилянської академії. Життя і творчість Г.Сковороди. Розвиток літератури. Музична та театральна культура. Феномен українського бароко. Сильова своєрідність архітектурного й образотворчого мистецтва. Поява класицизму.</p>	2	0,4
9	<p align="center">Тема 9. Під імперською владою: Україна кінці XVIII – на початку XX ст.)</p> <p>Нова геополітична ситуація в Європі. Особливості розвитку економіки в Україні. Реформи Олександра II. Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель. Політика освіченого абсолютизму Габсбургів. Революція 1848 р. та її значення для Західної України. Суспільно-політичний рух у др. пол. XIX – на поч. XX ст. Створення перших політичних партій.</p>	2	0,4
10	<p align="center">Тема 10. Доба національно-культурного відродження в Україні (кін. XVIII – XIX ст.)</p> <p>Особливості національно-культурного відродження в Україні. Формування української інтелігенції та громадсько-</p>	2	0,4

	просвітницька діяльність українських національно-культурних товариств. Політизація національно-культурного руху. Розвиток української освіти, науки та літератури. Формування національної композиторської школи. Український музично-драматичний театр. Етнографічні елементи в образотворчому мистецтві. Розвиток архітектури.		
11	Тема 11. Українська національна революція 1917–1920 рр.: відродження української державності Лютнева революція в Росії та її значення для України. Утворення Української Центральної Ради. Боротьба за владу в Україні у листопаді 1917 – лютому 1918 р. Проголошення радянської влади у Харкові 1917 р. Війна радянської Росії проти УНР. IV Універсал, проголошення незалежності УНР. Держава гетьмана П.Скоропадського: внутрішня та зовнішня політика, національно-культурна діяльність. Директорія УНР. Проголошення ЗУНР. Уроки української національної революції.	2	0,4
12	Тема 12. Культура України перших десятиліть ХХ ст. Особливості культурного розвитку в Україні початку ХХ ст. «Криза мистецтва» на рубежі ХІХ-ХХ ст.: модернізм. Освітній, науковий і технічний рівень в Україні початку новітньої доби. Неоромантизм в українській літературі. Творчі здобутки корифеїв українського театру. Розвиток музичної культури. Модернізм в архітектурі, скульптурі та малярстві. Українське мистецтво в роки визвольних змагань.	2	0,4
13	Тема 13. Україна у період між двома світовими війнами Остаточне встановлення радянської влади: соціально-економічна політика. Голод 1921–1923 рр. Входження до складу СРСР. Індустріалізація та колективізація. Голодомор 1932–1933 рр. Політика українізації. Політичні репресії 1920–1930-х рр. Політика Польщі в Західній Україні. Українські землі в складі Румунії та Чехословаччини. Карпатська Україна (1938–1939). Особливості культурного життя західноукраїнських земель. Митрополит А. Шептицький	2	0,4
14	Тема 14. Радянська доба в історії України Українське питання напередодні та на початку Другої світової війни. Напад фашистської Німеччини на Радянський Союз. Окупаційний режим в Україні. Рух опору. Звільнення українських земель від фашистських загарбників. Наслідки Другої світової війни для України. Особливості повоєнної відбудови, адміністративно-територіальні зміни та суспільно-політичне життя. Україна у 1950-х – 1980-х рр.: наростання кризових явищ.	2	0,4
15	Тема 15. Розвиток культури України в умовах тоталітарного режиму	2	0,3

	Українське національно-культурне відродження 1920-х рр. Національна культура в умовах панування радянської ідеології 1930-1950-х років. Соцреалізм як тип тоталітарної культури. Культура України під час кризи радянської системи (1960-1980 рр.). Український кінематограф.		
16	Тема 16. Становлення незалежної України «Перебудова» та проголошення незалежності України. Державотворчі процеси у 1990-х – початку 2000-х рр. «Помаранчева революція» та її наслідки. Революція гідності як пік суспільно-політичної кризи. Гібридна війна Росії проти України. Російсько-українська війна. Україна на сучасному етапі: здобутки, проблеми і перспективи. Провідні тенденції розвитку сучасної української культури. Інформаційна культура. Внесок діаспори в розвиток української культури.	2	0,4
Усього годин		32	6

3.2. Практичні заняття

№	Тема заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Тема 1. Стародавня доба в історії України	2	0,5
2	Тема 2. Княжа доба	2	0,5
3	Тема 3. Українські землі під владою іноземних держав (XIV-XVII ст.): особливості політичного, соціально-економічного та культурного розвитку		0,5
4	Тема 4. Українська козацька держава	2	0,5
5	Тема 5. Під імперською владою: Україна кінці XVIII – на початку XX ст. Доба національно-культурного відродження	2	1
6	Тема 6. Українські землі у період між двома світовими війнами	2	1
7	Тема 7. Радянська доба в історії України	2	1
8	Тема 8. Становлення незалежної української держави	2	1
Усього годин		16	6

3.3. Самостійна робота

№	Найменування робіт	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	24	6
2	Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції:		
	Тема 1. Стародавня доба в історії України	1	4
	Тема 2. Стародавня культура України	1	4
	Тема 3. Княжа доба	1	4
	Тема 4. Культура Київської Русі і Галицько-Волинського князівства	1	4

Тема 5. Українські землі в умовах іноземної колонізації (середина XIV– перша половина XVII ст.).	1	4
Тема 6. Українська культура епохи Відродження та Реформації (XIV-XVII ст.)	1	4
Тема 7. Українська козацька держава	1	5
Тема 8. Українське культурне життя другої половини XVII–XVIII ст.: епоха Просвітництва	1	4
Тема 9. Під імперською владою: Україна кінці XVIII – на початку ХХ ст.	1	4
Тема 10. Доба національно-культурного відродження в Україні (кін. XVIII – XIX ст.)	1	4
Тема 11. Українська національна революція 1917–1920 рр.: відродження української державності	1	4
Тема 12. Культура України перших десятиліть ХХ ст.	1	4
Тема 13. Україна у період між двома світовими війнами	1	4
Тема 14. Радянська доба в історії України	1	4
Тема 15. Розвиток культури України в умовах тоталітарного режиму	1	4
Тема 16. Становлення незалежної України	1	5
Підготовка та написання есе, доповідей, проєктів	8	-
Підготовка до проведення контрольних заходів (контрольних робіт, тестування, екзамену)	24	36
Усього годин	72	108

4. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Форма підсумкового контролю – екзамен

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль		Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота					
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота				
15	20		20	20		25		100
№ лекцій	Вид робіт	Бал	№ лекцій	Вид робіт	Бал	Теоретичний курс	10	
Лекція 1-2	ПР№1	5	Лекція 9-10	ПР№5	5	Практичне завдання	15	
Лекція 3-4	ПР№2	5	Лекція 11-12	ПР№6	5			
Лекція 5-6	ПР№3	5	Лекція 13-14	ПР№7	5			
Лекція 7-8	ПР№4	5	Лекція 15-16	ПР№8	5			

5. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Історія та культура України» для студентів денної та дистанційної форм навчання / укл. О.Б. Потіха. Тернопіль, 2022. 36 с.
2. Історія та культура України: збірник тестових завдань (для студентів денної та дистанційної форм навчання) / укл. О.Б. Потіха. Тернопіль, 2023. 96 с.

3. Методична розробка для організації самостійної роботи студентів «Короткий термінологічний словник з історії та культури України» для студентів технічних та економічних спеціальностей усіх форм навчання / Укл. Потіха О.Б. Тернопіль, 2023. 56 с.
4. Історія та культура України. Конспект лекцій / укладач О.Потіха. Тернопіль, 2024. 128 с.

6. Рекомендована література

Базова

1. Аркас М. Історія України-Руси. К. : Наш формат, 2020. 436 с.
2. Бойко О. Новітня історія України (2014-2019 рр.). Київ : ВЦ «Академія», 2020. 160 с.
3. Війна і міф. Невідома Друга світова / за заг. ред. О. Зінченка, В. В'ятровича, М. Майорова; Укр. ін-т нац. пам'яті. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 272 с.
4. В'ятрович В. Україна. Історія з грифом «Секретно»/ Володимир В'ятрович. 2-ге вид. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 512 с.
5. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ: Портал, 2021. 408 с.
6. Ешплбом Е. Червоний голод. Війна Сталіна проти України / Ени Ешплбом ; наук. ред. Л. Гриневич ; пер. Д. Маттінглі, О. Кисіль ; відп. за вип. У. Густей. Київ : HREC PRESS, 2018. 437 с.
7. Грушевський М. Ілюстрована історія України. Київ : Корбуш, 2019. 720 с.
8. Історія української культури (від стародавніх часів до XIX століття) : ілюстрована хрестоматія : у 3 ч. / за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. Ч. 1. Київ : Ліра-К, 2020. 320 с.
9. Історія української культури (XX століття) : ілюстрована хрестоматія. Ч. 2 / за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. Київ : Ліра-К, 2022. 292 с.
10. Історія української культури: Навч. посіб. / О. Ю. Павлова, Т.Ф. Мельничук, І. В. Грищенко; за ред. О. Ю. Павлової. К.: Центр учбової літератури, 2019. 368 с.
11. Плохій С. Брама Європи / Сергій Плохій; пер. з англ. Романа Ключка. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 496 с.
12. Плохій С. «Козацький міф. Історія і націєтворення в епоху імперій» Харків, 2016. 440 с.
13. Плохій С. Російсько-українська війна: повернення історії. Харків, 2023. 400 с.
14. Палій О. Короткий курс історії України. К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2017. 464 с.
15. Субтельний О. Україна. Історія. К., 1993. 512 с.

Допоміжна

1. Дашкевич Я. «Постаті. Нариси про діячів історії, політики та культури», укладачі Капраль М., Фелонюк А., Сварник Г., Скочилас І. Львів, «Піраміда», 2016. 807 с.
2. «Дисиденти. Антологія текстів», упорядники Сінченко О., Стус Д., Фінберг Л. Київ-Львів, «Дух і Літера», 2018. 626 с.
3. «Друга світова. Непридумані історії», упорядник Вахтанг Кіпіані. Харків, 2018. 304 с.
4. Гуржій О.І. та ін. Гетьманська Україна / О.І. Гуржій, Т.В. Чухліб. К., 2016. 320 с.
5. Історія України від діда Свирида / Ілюстрації О. Бондаренка, каліграфія Н. Ком'яхової. Книга перша. Київ: Сілаєва О. В., 2017. 272 с.
6. Історія України від діда Свирида / Ілюстрації О. Бондаренка, каліграфія Н. Ком'яхової. Книга 2. К.: Сілаєва О. В., 2017. 384 с.
7. Історія України від діда Свирида / Ілюстрації О. Бондаренка, каліграфія Н.Ком'яхової. Книга 3. Київ: Сілаєва О. В., 2020. 392 с.
8. Історія України написана у V ст. до нашої ери Геродотом, перекл. Спасько С.К. К.: ФОП Стебеляк О.М., 2019. 144 с.
9. Конквест Р. «Жнива скорботи: радянська колективізація і голодомор». Київ, «Центр навчальної літератури», 2019. 275 с.
10. Лавріненко Ю. Розстріляне відродження. Антологія 1917–1933. Поезія – проза – драма – есей / Юрій Лавріненко. К. : Смолоскип, 2004. 992 с.
11. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусії. К.: Критика, 2015. 456 с.
12. Скоропадський П. «Спогади. Кінець 1917 – грудень 1918». Київ, «Наш формат», 2016. 493 с.

13. Сучасна культурологія: постмодернізм у логіці розвитку української гуманістики : колективна монографія / Ю. С. Сабадаш, О. М. Гончарова, Л. Г. Дабло та ін. ; за заг. ред. Ю. С. Сабадаш. Київ : Ліра-К, 2021. 432 с.
14. Потіха О.Б., Лубкович Н.З. Гібридний характер російсько-української війни та її ідеологічна складова // *Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки: Збірник тез III Міжнародної наукової конференції, 20-21 квітня 2023 р.* / упоряд. Криськов А.А., Габрусєва Н.В. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2023. С. 108-110.
15. Потіха О. Доля українських дітей на тимчасово окупованих територіях України // *Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки: Збірник тез III Міжнародної наукової конференції, 20-21 квітня 2023 р.* / упоряд. Криськов А.А., Габрусєва Н.В. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2023. С. 27-30.
16. Потіха О.Б., Дудун Ю.Ю. Втрачене дитинство: українські діти війни // *Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки: Збірник тез IV Міжнародної наукової конференції, 18-19 квітня 2024 р.* / упоряд. А.А. Криськов, М.Я. Блавицький, Н.В. Габрусєва. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2024. С. 36-39.
17. Щигельська Г., Потіха О., Габрусєва Н., Чоп Т. Гендерні квоти та жіноче представництво на вищих керівних посадах місцевого самоврядування в Україні / *Грані. Науково-теоретичний альманах. Дніпро: Грані, 2021. Т.24, № 7-8. С. 59-76. (фахове видання)*
18. Potikha, O. (2021). Influence of military actions in the Eastern Ukraine on formation of value orientations of student youth / *Zeszyty Naukowe Wyższa Szkoła Agrobiznesu w Łomży: Nauki społeczne i humanistyczne. Łomża: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Agrobiznesu w Łomży. Nr 81 (1). Ст. 122-132. (фахове видання)*
19. Shchyhelska H., Potikha O., Sahan M. The second home: ukrainian refugees in Poland // *Актуальні дослідження правової та історичної науки (Випуск 47): матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції, (м. Тернопіль, Україна – м. Переворськ, Польща, 8-9 лютого 2023 р.)* / [редкол.: О. Яремко та ін.]; ГО «Наукова спільнота»; WSSG w Przeworsku. Тернопіль: ФОП Шпак В.Б. С. 112-118.
20. Zinchenko, V., Kaidanovska, O., Boyko, A., Potikha, O., & Chaika, S. (2022). Education and science of Ukraine in the realities of large-scale military aggression and global challenges of the 21st century. *Journal of Eduweb, 16 (2), 223–233. (Web of science)*

7. Інформаційні ресурси

1. Днеслово: інтернет-збірник наукових праць // URL: http://dneslovo.at.ua/load/istorija_ukrajini/24
2. Енциклопедія українознавства // URL: <http://diasporiana.org.ua>
3. Електронний навчальний курс у середовищі електронного навчання університету ATutor «Історія та культура України», ID:3014 / О.Б. Потіха // <https://dl.tntu.edu.ua/login.php?course=3014>
4. Ізборник (збірники документів з історії України) // URL: <http://litopys.org.ua/>
5. Ізборник. Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації // URL: <http://izbornyk.org.ua/>
6. Інститут історії України НАН України. URL: <http://www.history.org.ua/>
7. Історія української культури. Ізборник // URL: <http://litopys.org.ua/istkult/ikult.htm>
8. Національна бібліотека України імені В.Вернадського // URL: www.nbuv.gov.ua
9. Підручники онлайн. Історія України // URL: <http://textbooks.net.ua/content/section/35/41/>
10. Українська історична книга // URL: <http://historybooks.com.ua/>
11. Український інститут національної пам'яті // URL: www.memory.gov.ua
12. Читиво. Електронна бібліотека // URL: <https://chtyvo.org.ua/>

